

GREENPEACE

Magazine

Bescherm
de diepzee!

Lente
2024

In dit nummer

© Tobias Kleuver / Greenpeace

12 RED DE DIEPZEE

Greenpeace komt wereldwijd in actie om het unieke leven in de diepzee te redden. Omdat onze oceanen van levensbelang zijn.

4 KLIMAATRECHTVAARDIGHEID VOOR BONAIRE

Een dubbelinterview met Danique Martis, een van de eisers, en Eefje de Kroon, jurist en klimaatexpert bij Greenpeace.

8 GELDSCHIETER VAN NATUURVERWOESTING

Nieuw onderzoek legt de enorme Europese geldstromen bloot die naar natuurverwoesting gaan.

16 DUBAI KANTELPUNT

Op de klimaattop in Dubai nam de wereld afscheid van kolen, olie en gas. Nu gaan we regeringen houden aan de afspraken.

19 ADEMBENEMEND POOLS WOUD

Goed nieuws voor de Europese bizon: de Poolse regering heeft beloofd om de kettingzaag uit de Poolse bossen te halen.

ONGEKENDE DIEPTEN

De zee. Als kind woonde ik op een steenworp afstand. Zomers lang zwemmen. Nou ja, alleen tot je knieën als je nog geen zwemdiploma had. Nu woon ik in de stad en zeg ik vaak tegen mijn kinderen: ‘Kom, even de zee zien.’

Mensen associëren oceanen met strand, varen of ander vertier. Maar er is ook een plek die mensen nog nauwelijks kennen: de diepzee. Een magische wereld kilometers onder het oppervlak. Ze beschermt ons door CO2 op te slaan en broeikaswarmte vast te houden. Een wereld waar licht slechts komt van de soms eeuwenoude wezens die het hun thuis noemen. En juist die ongerepte natuur is in groot gevaar. Hebberige mijnbouwbedrijven dreigen dit ecosysteem onomkeerbaar te verwoesten (zie pagina's 12 t/m 15).

Enorm goed nieuws is dat de Nationale Postcode Loterij maar liefst € 2,2 miljoen bijdraagt aan onze campagne om diepzeemijnbouw te stoppen. Dank aan alle deelnemers van de Postcode Loterij! We gaan er samen alles aan doen om deze verwoestende industrie tegen te houden nog voordat ze kan beginnen. Stelt u zich eens voor dat we dat jaren geleden ook bij de olie-industrie hadden kunnen doen. Dit is een historische kans om enorme natuurschade te voorkomen.

U kunt op Greenpeace rekenen. Met uw steun geven we de diepzee een stem en stoppen we diepzeemijnbouw.

MARIEKE VELLEKOOP
Directeur
Greenpeace Nederland
redactie@greenpeace.nl

Bescherm Casper

In het lentenummer van 2023 lieten we u kennismaken met het diepzee-octopusje Casper, vernoemd naar het schattige spookje. Casper en haar eitjes dreigen vermorzeld te worden door diepzeemijnbouwbedrijven.

→ Lees meer op pagina 12, bescherm Casper en teken de petitie!

© Caner Guevera / Greenpeace

RAINBOW WARRIOR

De Rainbow Warrior blokkeerde eind vorig jaar drie dagen lang de toegang tot een Shell-terminal in de Filipijnse provincie Batangas.

Door het klimaat getroffen gemeenschappen kunnen op de steun van Greenpeace rekenen.

We zullen blijven protesteren tegen de hardnekkige weigering van de Filipijnse regering om vervuilers te laten betalen voor hun aandeel aan de klimaatcrisis. Het is schandalig dat fossiele bedrijven miljarden dollars winst binnenharken over de rug van kwetsbare gemeenschappen.

© Noel Cells / Greenpeace

VERHUISBERICHT

Bij Greenpeace houden we onze CO2-footprint zo laag mogelijk. Door slim gebruik van ruimtes en doordat we meer thuis werken kunnen we naar een kleiner pand verhuizen. We betrekken later dit jaar de begane grond van de oude kauwgomballenfabriek aan de Paul van Vlissingenstraat in Amsterdam, een stoer industrieel gebouw uit de jaren '50 dat volgens hoge duurzaamheidseisen tot kantoorpand wordt verbouwd.

1443

kilometer lang moet de East African Crude Oil Pipeline worden. De Franse oliereus TotalEnergies en de Chinese National Offshore Oil Corporation willen de langste verwarmde oliepipleiding ter wereld dwars door Afrika bouwen. De olie zal door nationale parken en natuurgebieden stromen en tienduizenden mensen zullen moeten verhuizen. In Afrika én daarbuiten groeit het verzet: #StopEACOP

Weggeef actie

Wilt u een van de vijf exemplaren winnen van het indrukwekkende boek Overleven - De strijd tegen het smeltende ijs van Yvonne Dudock en Nicole Franken?

Stuur uw e-mail vóór 27 april naar redactie@greenpeace.nl. Alleen de winnaars worden op de hoogte gebracht.

KLIMAATRECHTVAARDIGHEID VOOR BONAIRE

© Roelton Thodé / Greenpeace

Danique Martis

Eefje de Kroon

© Bram Willems / Greenpeace

Door klimaatverandering kan een vijfde van Bonaire nog deze eeuw onder de zeespiegel verdwijnen. De Nederlandse staat onderneemt nauwelijks iets om dat **rampscenario te voorkomen**. Acht inwoners van het eiland stapten samen met Greenpeace naar de rechter om klimaatrechtvaardigheid voor Bonaire te eisen.

DOOR LEON VARITIMOS

De redactie van Greenpeace Magazine sprak over de rechtszaak met Danique Martis, een van de eisers, en Eefje de Kroon, jurist en klimaatexpert bij Greenpeace Nederland.

Wat laat de Nederlandse staat volgens jullie na?

Danique: ‘De Nederlandse regering weet al jaren dat ons eiland extra kwetsbaar is, maar zegt desondanks: de inwoners van Bonaire kunnen wel wachten. We worden als tweederangsburgers behandeld. De staat moet een eerlijke bijdrage leveren aan het oplossen van deze crisis. Dat is zo ook afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs. Laten we niet vergeten dat de Nederlandse

welvaart is gebaseerd op eeuwenlange uitbuiting en milieuvervuiling.’

Eefje: ‘Andere eisers delen dat gevoel een tweederangsburger te zijn. Inwoners van Bonaire worden ongelijk behandeld, terwijl het eiland sinds 2010 een bijzondere gemeente van Nederland is. Er was bijvoorbeeld nooit een sociaal minimum, ruim een derde

van de bevolking leeft in armoede. De Nederlandse overheid vertikte het om de gevolgen van klimaatverandering verder te onderzoeken of passende maatregelen te nemen. Zo is Bonaire uitgesloten van klimaataanpassingsbeleid, zoals watermanagement, dat wel voor de rest van Nederland geldt.’

Wat schiet Bonaire ermee op als Nederland zijn CO2-uitstoot sneller terugdringt?

Eefje: ‘De Vrije Universiteit deed in september 2022 in opdracht van Greenpeace onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering op Bonaire. De onderzoekers keken naar drie scenario’s, een opwarming van 1,4, 2,7 en 4,4 graden. Op dit moment is het mondiaal 1,1 graad warmer dan in het pre-industriële tijdperk en nu al lijden inwoners van Bonaire onder de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte en droogte. In het meest pessimistische scenario kunnen onder andere de hoofdstad en het vliegveld onder water komen te staan. Natuurlijk is het niet genoeg als alleen Nederland zijn CO2-uitstoot snel terugdringt, dat moet wereldwijd gebeuren. Maar Nederland moet er zelf ook alles aan doen om de mensenrechten van burgers te beschermen.’

Wat merk jij persoonlijk van het veranderende klimaat, Danique?

Danique: ‘Vroeger liep ik veel, dat is nu een groot deel van de dag niet meer te doen. Het is gewoon te warm. Ook heb ik regelmatig last van *brain fog*, dan kan ik me moeilijk concentreren. Ik heb vier geitjes. Die kunnen normaliter goed tegen de hitte, maar ze liggen tegenwoordig vaak liever onder een boom dan dat ze lekker rondrennen.

En ik heb een moestuin, maar door de droogte wordt het alsmaar moeilijker om gewassen te verbouwen. De weinige boeren die we op Bonaire hebben, lopen tegen hetzelfde aan.’

© Roelton Thodé / Greenpeace

BESCHERMEN ÉN ERGER VOORKOMEN

Op 11 januari 2024 dagvaardden acht inwoners van Bonaire samen met Greenpeace de Nederlandse Staat. Helen Angela, Jackie Bernabela, Judmar Emerenciana, Onnie Emerenciana, Danique Martis, Daniela Simal, Angelo Vrolijk, Kjeld Masoud Kroon en Greenpeace Nederland eisen het volgende:

De staat moet alles doen wat nodig is om de bewoners van Bonaire te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte en de stijgende zeespiegel. Dat noemen we **adaptatie**, ons aanpassen aan het veranderende klimaat.

Nederland moet véél sneller zijn CO2-uitstoot tot nul terugbrengen, ten opzichte van 1990. Dat heet **mitigatie**, het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering.

Wat vinden inwoners van Bonaire van de rechtszaak?

Danique: ‘Het bewustzijn van de gevolgen van de klimaatcrisis groeit, maar veel mensen hebben ook andere dingen aan hun hoofd. Voorafgaand aan de dagvaarding spraken we met staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties Alexandra van Huffelen. Zij zei: “Ik zie de urgentie niet echt terug bij de mensen op Bonaire.” Ik antwoordde haar: “Mensen hebben ook andere zorgen, bijvoorbeeld of ze hun kinderen een voedzame maaltijd of een veilige slaapplek kunnen bieden.” Ikzelf heb de mentale ruimte om over klimaatverandering na te denken, mijn partner en ik hebben allebei een baan. Niet iedereen heeft die luxe.’

Eefje: ‘Mensen op Bonaire leggen steeds vaker de link tussen droogte, hittestress, zeespiegelstijging en klimaatverandering. De acht eisers hebben allemaal in korte tijd gezegd: “Dit wil ik doen, hier wil ik energie in steken.” Dat vind ik heel bijzonder. Inmiddels hebben 500 mensen van Bonaire onze petitie aan de overheid ondertekend, dat is indrukwekkend op een populatie van 24.000 mensen. Ook heeft de Eilandsraad, vergelijkbaar met een gemeenteraad, een motie aangenomen waarin hij de zaak steunt.’ ■

Vindt u ook dat de Nederlandse staat Bonaire moet beschermen tegen de klimaatcrisis? Teken dan nu onze petitie via act.gp/bonaire
Ruim 24.000 supporters gingen u voor!

” We worden als **tweederangsburgers** behandeld.

9.000 JAAR OUD

Een vlokreeftje en een kleine diepzeegarnaal delen een plekje op deze glasspons, op bijna 3 km diepte. Glassponzen kunnen enorm oud worden; Canadese onderzoekers vonden een exemplaar van 9.000 jaar oud.

PRACHTIGE WEZENS

De diepzee zit vol leven. Prachtige wezens in unieke ecosystemen, over wie we nog bijna niets weten. Zoals deze jonge pannenkoekvleermuisvis die onderzoekers aantreffen bij Mexico. Volwassen visjes zijn maximaal 10 cm groot en leven in het zand van de diepeebodem.

PIKDONKER

In de pikdonkere diepzee gebruikt deze vervaarlijke hengelfis een lichtgevend aas aan een 'hengel' op haar kop, om prooien te lokken. Nieuwsgierige visjes zwemmen zo nietsvermoedend de indrukwekkende bek in.

EUROPA, GELDSCHIETER VAN NATUURVERWOESTING

Dankzij de Europese Bossenwet die we samen met u voor elkaar kregen, zijn veel ontbossingsproducten verboden in de Europese Unie. Maar Europese banken mogen de ontbossing gewoon blijven financieren. Dat moet stoppen.

Luchtfoto van de Congolese veenwouden van Kinshasa tot Mbandaka, boven de provincie Mai-Ndombe.

DOOR FEDDE WIERSMA

Drie grote Nederlandse banken staan in de top 10 van Europese financiële instellingen die krediet verstrekken aan multinationals in sectoren als vlees en soja, waarin het risico op natuurverwoesting groot is. Rabobank loopt voorop met bijna 31 miljard dollar aan dit soort risicovolle kredieten, gevolgd door ING met ruim 23 miljard dollar en ABN Amro met ruim 9 miljard dollar.

Dat blijkt uit nieuw onderzoek door een coalitie, waaronder Greenpeace, naar de duizelingwekkende geldstromen die vanuit Europa zijn gepompt in deze risicosectoren. In bedrijven dus die verantwoordelijk zijn voor de grootschalige vernieling en degradatie van kostbare regenwouden, savannes en wetlands in landen als Brazilië, Indonesië en DR Congo. Terwijl natuur zoals het Amazoneregenwoud cruciaal is om de opwarming van de aarde tegen te gaan.

NEDERLANDSE BANKEN FINANCIEREN ONTBOSSING

Uit het nieuwe rapport blijkt dat alle Europese banken sinds het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 zijn doorgegaan met de financiering van bedrijven in deze notoire risicosectoren; het onderzoek richtte zich op de periode 2016-2023. 'Het gaat ook om bedrijven die onlangs nog in verband zijn gebracht met natuurverwoesting', licht Greenpeace-campaigner Sigrid Deters toe. 'De banken hebben beleid tegen ontbossing, maar dat beleid zorgt er dus niet voor dat deze geldstromen stoppen. Daar moeten echt wetten voor komen.'

De financiële sector in de EU verstrekke sinds 'Parijs' meer dan een vijfde van de wereldwijde kredieten en bijna 10 procent van alle investeringen in deze risicovolle sectoren. Die investeringen komen met name van pensioenfondsen en verzekeraars: in Nederland gaat het om bijna 8 miljard dollar.

© Daniel Beltrá / Greenpeace

SIGRID DETERS

Campaigner
biodiversiteit

redactie@greenpeace.nl

De financiële sector heeft tijd genoeg gehad om dit zelf op te lossen.

'De Nederlandse financiële sector is binnen de EU de een-na-grootste kredietverstrekker in dit soort internationale bedrijven', stelt Sigrid vast, 'en de op twee na grootste investeerder. Op wereldschaal is Nederland de op zes na grootste kredietverstrekker.'

Europese en Nederlandse banken verleenden in de onderzochte periode financiële diensten aan multinationals als Cargill, JBS en Sinar Mas. Diverse onderzoeken toonden aan dat sojagigant Cargill handelde met grote sojaboeren die (illegaal) Amazonewoud en Cerrado verwoestten. JBS deed hetzelfde met veeboeren die dit megabedrijf vlees leveren. Sinar Mas is berucht vanwege zijn aandeel in de verwoesting van Indonesisch regenwoud voor de aanleg van palmolieplantages. Desondanks nam het Europese krediet aan deze bedrijven niet af. 'Zulke signalen van natuurverwoesting hebben blijkbaar geen effect op de financiële sector', aldus Sigrid.

HET BELANG VAN EU-REGULERING

Het rapport schetst volgens Sigrid de omvang van het probleem en het belang van EU-regulering van de financiële sector. 'Als de EU de doelstellingen van 1,5 graad en het behoud van biodiversiteit wil halen, dan moet het wetten maken die het financieren van natuurverwoesting verbieden. De financiële sector heeft tijd genoeg gehad om dit zelf op te lossen, maar dat lukt blijkbaar niet. We hebben geen tijd meer te verliezen, want de opwarming van de aarde en het uitsterven van diersoorten is nú gaande.'

De EU moet volgens Sigrid de leiding nemen in de aanpak van deze klimaat- en natuurrises. 'EU-landen hebben decennialang goed geld verdiend aan de handel in producten zoals soja voor veevoer, ten koste van de natuur en het klimaat. Terwijl mensen in de herkomstlanden nu al kampen met voedsel- en watertekorten door de klimaatcrisis. Inheemse gemeenschappen worden van hun land verdreven en moeten vechten voor hun bestaan, tegen de wereldwijde industriële land- en bosbouw.'

FINANCIËLE INSTELLINGEN NIET VRIJUIT

De Europese Bossenwet die in mei 2023 is aangenomen, is een belangrijke eerste stap om de betrokkenheid van de EU bij de wereldwijde verwoesting van ecosystemen te stoppen. Sigrid: 'Helaas zijn andere ecosystemen zoals savannes en wetlands nog niet opgenomen in de wet. Dankzij twee herzieningsclausules kan de wet dit jaar en volgend jaar wel op dit punt worden uitgebreid. De Nederlandse regering heeft al toegezegd dat ze voor die uitbreiding is.'

'Een andere belangrijke tekortkoming is dat de huidige wet niet geldt voor Europese geldstromen. Dat zorgt voor de paradoxale situatie dat een Europese bank of verzekeraar straks bedrijven kan financieren die betrokken zijn bij ontbossing, terwijl de producten van deze bedrijven de EU-markt niet op mogen.'

Ook deze tekortkoming kan via zo'n herzieningsclausule worden aangepakt, vertelt Sigrid. 'Voor medio 2025 moet de Europese Commissie onderzoeken hoe het zit met deze directe en indirecte geldstromen naar ontbossing. Als nodig, kunnen ze dan met een wetsvoorstel komen. Ons standpunt is helder: natuurlijk is er wetgeving nodig!'

SAMEN CAMPAGNEVOEREN

De komende tijd zal Greenpeace in diverse Europese landen én samen met Greenpeace-kantoren in Brazilië, Indonesië en DR Congo campagne voeren voor deze EU-wetgeving. Zodat Europese geldstromen niet langer bijdragen aan de vernietiging en degradatie van ecosystemen wereldwijd. Sigrid: 'Werk aan de winkel dus. Door de schokkende cijfers uit dit nieuwe onderzoek raakt de zaak hopelijk in een stroomversnelling. Greenpeace zal de conclusies in Den Haag, Brussel en wereldwijd onder de politieke aandacht brengen.' ■

act.gp/profundo-onderzoek-gpm

Succes!

TIENDUIZENDEN HANDTEKENINGEN TEGEN VERVUILING TATA STEEL

Grote vervuilers als Tata Steel konden jarenlang weggkomen met misleidende claims en vage beloftes. Maar alerte burgers laten zich niet meer foppen en komen steeds vaker massaal in actie. Greenpeace staat zij aan zij met omwonenden in de IJmond, die lijden onder de ziekmakende uitstoot van de staalgigant. Onze gezamenlijke eis: de overheid moet de meest ziekmakende installaties sluiten. Ook moet Tata, net als kolencentrales,

voor 2030 stoppen met het gebruik van vervuilende steenkool.

Onze petitie aan de overheid werd 38.825 keer ondertekend door supporters zoals u. Op 25 september overhandigden we deze oproep aan staatssecretaris Vivianne Heijnen van Infrastructuur en Waterstaat. Het is zó belangrijk dat we de politiek op haar verantwoordelijkheid blijven wijzen, zeker nu de overheid met Tata Steel onderhandelt over de toekomst van de fabriek. Greenpeace komt ook dit jaar weer op allerlei manieren in actie om de boodschap over te brengen: 'Niet langer treuzelen, stel de gezondheid van mens en planeet voorop!'

Via onze nieuwsbrief houden we u op de hoogte.
Ontvangt u de Greenpeace-nieuwsbrief nog niet?
Meld u aan via act.gp/nieuwsbrief-gpm

EEN 'GIFTIGE' TOUR DOOR DE DUINEN

© Marten van Dijk / Greenpeace

Greenpeace en omwonenden van Tata Steel organiseerden vorig jaar meerdere *Toxic Tata Tours*. Mensen die dicht bij de staalfabriek in Velsen wonen, namen geïnteresseerden mee op een wandeling door de duinen. Daar vertelden zij wat de gifwolken die uit de fabriek komen doen met de gezondheid van omwonenden en de natuur. Om iedereen de gelegenheid te geven zo'n tour mee te maken, kunt u nu ook thuis meekijken met de rondleiding van omwonenden.

Scan om deel te nemen.
Of ga naar act.gp/tatatour

HET PERSOONLIJK ERFENISDOSSIER

We willen de prachtige natuur beschermen, ook voor komende generaties. Daarom is het geweldig dat mensen, naast hun dierbaren, Greenpeace in hun testament willen opnemen.

Het *Persoonlijk Erfenisdossier* helpt u bij het maken van een overzicht van uw nalatenschap, bijvoorbeeld ter

voorbereiding op een bezoek aan de notaris. U kunt er praktische en persoonlijke informatie in vastleggen, waarmee u ook uw nabestaanden kunt ontzorgen. Denk aan uw digitale erfenis, wachtwoorden en abonnementen. Zo'n dossier is overigens een toevoeging aan uw testament en kan dit niet vervangen.

→ Aanvragen

Vraag gratis uw Persoonlijk Erfenisdossier aan:

act.gp/erfnisdossier-gpm
of bel:
Gabriëlla van der Ham:
020- 524 95 49.

Hartstochtelijk voor groen.

Samen met u roept Greenpeace de overheid al jaren op zich in te zetten voor het beschermen van onze meest kwetsbare natuur. En om eindelijk werk te maken van de noodzakelijke omslag naar écht duurzame landbouw. Hoewel de overheid verplicht is onze natuur te beschermen, heeft zij jarenlang - wat zeg ik: decennialang - nagelaten de stikstofuitstoot voldoende terug te dringen. Terwijl dat een keiharde noodzaak is om de natuur, onze lucht, ons water en de biodiversiteit gezond te houden.

Maar heeft u al een concreet plan voorbij zien komen dat de problemen echt oplost? Wij niet. En zoals u van Greenpeace mag verwachten, gaan wij hartstochtelijk voor groen, met oog voor de belangen van mensen. Als laatste middel eisen we dit jaar via de rechter dat de overheid de stikstofuitstoot snel en drastisch vermindert, zodat de natuurschade een halt wordt toegeroepen. En dat is hard nodig, want de klok tikt genadeloos door.

U mag best van mij weten dat we dit een grote stap vinden. Een besluit waar we lang en goed over hebben nagedacht. Als de rechter ons in het gelijk stelt, zal de overheid op korte termijn moeten zorgen dat de stikstofuitstoot drastisch naar beneden gaat. Daar zullen alle sectoren, dus ook industrie, verkeer en luchtvaart aan moeten bijdragen, en voor de landbouwsector kan dat betekenen dat de veestapel moet krimpen. Dat kan flinke gevolgen hebben voor de sector, en de individuele boer. We hebben daarom heel veel gesprekken gevoerd en rapporten uitgebracht met voorstellen voor een geleidelijke verandering. We hebben gepleit voor financiële compensatie voor geraakte boeren toen niemand daar nog oog voor had. En actie gevoerd om te eisen dat Rabobank meebetaalt aan het oplossen van de stikstofcrisis.

ANDY PALMÉN

Directeur Greenpeace
Nederland
redactie@greenpeace.nl

Wij zetten ons al jaren in voor een eerlijke prijs voor een duurzaam product. En we werken regelmatig samen met groene boeren die laten zien dat het anders kan. Maar de overheid heeft keer op keer getreuzeld, uitgesteld en nagelaten om de landbouwsector het eerlijke verhaal te vertellen en een duurzaam toekomstperspectief te bieden. Daardoor was het draagvlak onder boeren voor de noodzakelijke omslag de afgelopen jaren ver te zoeken. Het is dan ook begrijpelijk dat boeren zich hebben verzet. Er is veel onzekerheid in de sector, de toekomst is onduidelijk voor veel boeren en als de rechter ons gelijk geeft zal de omslag heel snel moeten. Pas je dan maar eens aan als boer.

We hebben boeren én gezonde natuur keihard nodig om ook in de toekomst onze voedselzekerheid veilig te stellen. De enige oplossing die niet alleen de stikstofcrisis maar ook alle andere problemen in de landbouw oplost, is een eerlijke en rechtvaardige omslag naar ecologische landbouw met minder veedieren. Dat pakt ook meteen de klimaatcrisis aan, het dierenleed in de veehouderij en de natuurverwoesting voor de productie van veevoer in landen als Brazilië.

Greenpeace zal boeren altijd de uitgestoken hand bieden. Juist nu liggen er veel kansen om gezamenlijk op te trekken. We verwachten van de overheid dat ze boeren helpt in deze tijden van verandering.

Met oog voor de belangen van boeren zal Greenpeace altijd blijven knokken voor een gezonde toekomst. En hartstochtelijk voor groen gaan. ■

” U mag best weten dat we het **een grote stap** vinden om naar de rechter te gaan.

Kom in actie, red de diepzee!

© Tobias Kleuver / Greenpeace

DOOR JACQUELINE SCHUILING

De verwoestende plannen voor diepzeemijnbouw zullen onherstelbare schade aanrichten aan de kwetsbare biodiversiteit in de mysterieuze diepzee. Dankzij uw bijdrage kan Greenpeace wereldwijd in actie komen om deze nieuwe industrie te stoppen.

← Greenpeace-actievoerders en activisten op de Stille Oceaan varen naar Jamaica om alarm te slaan over diepzeemijnbouw.

De diepzee en haar mysteries inspireren wetenschappers en artiesten al eeuwenlang. Ringo Starr, drummer van de wereldberoemde Engelse band The Beatles, schreef en zong in 1969 het bekende nummer 'Octopus's Garden'. En nu hij ziet dat de diepzee in gevaar is, steunt hij de Greenpeace-campagne voor de bescherming van dit laatste ongerepte stukje aarde: *'I am asking for your help to save the oceans for my friends the octopuses peace and love @greenpeace'*, postte Ringo op Instagram en riep iedereen op onze petitie te ondertekenen.

Ringo's lied haalde afgelopen zomer opnieuw alle media, nadat wetenschappers ontdekten waarom zich in de diepzee een heuse octopustuin bevond. Een groot veld op ruim 3 km diepte, vol met octopusjes die op juwelen lijken – vandaar de naam pareloctopus. De onderzoekers wisten al sinds 2018 van het bestaan van de pareloctopusjes, maar snapten niet waarom meer dan 20.000 van deze diertjes juist op die plek samenklonteren om hun eitjes te leggen. Nu zagen ze dat de octopustuin bij een onderzeese warmtebron lag: door het warme water komen de eitjes sneller uit.

MYSTERIEUZE WEZENS

De pareloctopus is slechts een van de vele bijzondere wezens die in de diepzee leven, zoals u ook op pagina 6 kunt zien. In Greenpeace Magazine Lente 2023 toonden we Casper al, het schattige witte octopusje dat haar eitjes legt op mangaanknollen die op de diepzeebodem liggen. Casper en haar eitjes lopen groot gevaar: mijnbouwbedrijven als The Metals Company (TMC) willen schatrijk worden door deze knollen, die waardevolle metalen bevatten, van de zeebodem te schrapen. TMC-topman Gerard Barron ontkent het bestaan van diepzeediertjes als Casper gewoon. Hij noemt de diepzeebodem 'een uitgestrekte mariene woestijn'.

Wetenschappers weten wel beter. Vrijwel elke wetenschappelijke expeditie naar de diepzee ontdekt weer nieuwe soorten; een recente studie vond zelfs 5.500 soorten waarvan 92% onbekend was. Onderzoekers trekken dan ook steeds harder aan de alarmbel. Inmiddels tekenden ruim 800 van hen een petitie voor een moratorium (tijdelijk verbod) op

diepzeemijnbouw. Zij vinden mét ons dat we eenvoudig niet kunnen toestaan dat mijnbouwbedrijven deze rijke biodiversiteit voor altijd verwoesten. Want het leven hier diep onder de zeespiegel groeit zo langzaam, dat het niet meer herstelt als de bulldozers van TMC deze unieke soorten verpulveren. Een mangaanknol doet er bijvoorbeeld miljoenen jaren over om zo groot als een aardappel te worden.

DE DREIGING

Mijnbouwbedrijven willen enorme machines naar de diepzeebodem laten zakken op zoek naar waardevolle metalen. Hun grote tandwielen ploegen de bodem om en vernietigen al het leven dat zich op hun weg bevindt. Ze blazen enorme wolken sediment de hogere zeelagen in, waardoor vissen en koraalriffen verstikt en vergiftigd worden. Diepzeedieren raken gewond door de zandkorrels, zo ontdekten wetenschappers onlangs – en dat terwijl deze 'zandaanvallen' door diepzeemijnbouw maandenlang kunnen doorgaan.

Ook vanaf de mijnbouwschepen worden bodemresten uit de diepzee geloosd in het oppervlaktewater, waar ze grote schade kunnen aanrichten. Greenpeace-onderzoek toonde bovendien aan dat het lawaai van de machines en diepzeeschepen zeker dertig soorten walvissen en dolfijnen verstoort.

Greenpeace wil dat de Internationale Zeebodemautoriteit (ISA), de VN-organisatie die over de diepzeebodem gaat, een moratorium afkondigt op commerciële diepzeemijnbouw. 'Onze ervaring is dat zo'n moratorium dezelfde werking kan hebben als een verbod, dat nu in de ISA niet haalbaar is', legt oceanencampaigner Isabel Willemsen uit. 'Denk aan het moratorium op de walvisjacht en op Amazone-soja, dat we samen met supporters wereldwijd voor elkaar kregen. Beide moratoria worden telkens verlengd en functioneren daarmee in feite als een verbod.'

OCTOPUS GARDEN

Bekijk hier een video van de unieke octopustuin die wetenschappers in de diepzee ontdekten:

**EEN MANGAANKNOL
DOET ER MILJOENEN
JAREN OVER OM
ZO GROOT ALS EEN
AARDAPPEL TE
WORDEN.**

DIEPZEEMIJBOW
BEDREIGT DE
BIODIVERSITEIT
ERNSTIG ÉN IS
NIET NODIG.

OCEANEN
ZIJN VAN
LEVENSBELANG

Oceanen zijn de bron van al ons leven. Ze produceren de helft van alle zuurstof die we inademen, zuiveren het water, slaan een derde van alle CO2 op én nemen ruim 90% op van alle extra warmte door broeikasgassen.

Miljoenen mensen zijn voor hun voedsel en inkomen afhankelijk van de oceanen. Daarom heeft Greenpeace zich samen met u jarenlang sterk gemaakt voor het VN-Oceanenverdrag dat vorig jaar werd aangenomen. Nu is het zaak dat overheden dit gaan uitvoeren én beloven om ook de diepzee te beschermen. Want hoezo bescherm je wel de oceanen, maar niet de diepzeebodem die de helft van het aardoppervlak beslaat?

EEN VALS VERHAAL

De mijnbouwbedrijven die de diepzee als een nieuw wingewest zien, hebben ook een verhaal bedacht waarmee ze de wereld ervan willen overtuigen dat hun verwoestende werk noodzakelijk is. Er is namelijk veel vraag naar de metalen in de mangaanknollen, voor de productie van onder meer batterijen en windmolens. En dus zeggen bedrijven als TMC: ‘Als wij deze metalen niet uit de diepzee halen, mislukt de energietransitie. En wij zijn schoner dan mijnbouw op land.’

Dit ‘groene’ verhaal is vals. Diepzeemijnbouw is niet noodzakelijk voor de energietransitie, toonden onderzoeken van Greenpeace en WNF aan. We krijgen bijval van belangrijke afnemers van de metalen: elektrische autoproducenten als BMW en Volvo en techreuzen als Google en Microsoft. Zij beloofden geen diepzeemetalen te gebruiken, promoten recycling en ontwikkelen technische oplossingen, waardoor deze metalen helemaal niet nodig zijn. Ook blijkt uit documenten van TMC dat het bedrijf zelf betwijfelt of diepzeemijnbouw wel zoveel schoner is.

DE STEM VAN HET PACIFISCHE VERZET

Kustgemeenschappen in de Stille Oceaan, waar veel diepzeemijnbouw zich concentreert, verzetten zich al jaren tegen de komst van deze industrie. Voor hen is de oceaan de basis van hun identiteit. Ook zien vissers en de toeristensector hun inkomstenbronnen verdwijnen door de vervuiling van de mijnbouwbedrijven. Bewoners vrezen een herhaling van de koloniale geschiedenis: opnieuw zijn het grote bedrijven uit rijke landen die hun grondstoffen komen plunderen. Samen met Greenpeace protesteren Pacifische activisten dan ook wereldwijd tegen de diepzeemijnbouw.

‘De Kumulipo, het ontstaansverhaal van ons volk, vertelt dat onze eerste voorouders uit de diepzee oprezen’, schrijft Solomon Pili Kaho’ohalahala namens de oorspronkelijke inwoners van Hawaï, in een brief aan TMC-topman Barron. ‘Wij zijn bezorgd over de zware culturele minachting die jullie tentoonspreiden door met dit gestolen erfgoed [duizenden mangaanknollen] in onze wateren te varen. Eerst werd ons niets gevraagd door

de landen en instanties die grenzen dwars door de oceanen trokken [...] En nu vragen jullie bedrijven ons opnieuw niets, terwijl jullie ons ontstaansgebied verstoren, alleen om als eerste deze nieuwe bron van rijkdom te kunnen uitbuiten. Die geschiedenis kennen we maar al te goed hier in de Pacific – en dat laten we niet opnieuw gebeuren.’

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

In Greenpeace Magazine Lente 2023 vertelden we al hoe TMC via het eilandstaatje Nauru probeerde commerciële diepzeemijnbouw af te dwingen in de ISA. Dat is voorlopig mislukt, hoera! Tijdens de ISA-vergadering op Jamaica in juli 2023 kwam er geen groen licht voor diepzeemijnbouw. Mede dankzij de 1,6 miljoen mensen die onze internationale petitie tekenden.

Dankzij onze campagnes, samen met bondgenoten als Pacifische gemeenschappen, WNF en de Deep Sea Conservation Coalition, hebben inmiddels 24 landen zich openlijk uitgesproken voor een moratorium of verbod op diepzeemijnbouw. Anderhalf jaar geleden waren dat er nog maar acht! Ook de mijnbouwbedrijven merken dat media niet zomaar meer in hun valse ‘groene’ verhaal trappen. ‘De pers is niet erg vriendelijk’, zei TMC-topman Barron afgelopen jaar in een interview. ‘Ze willen over het Greenpeace-standpunt praten. Ik begrijp er niets van.’

INVESTEERDERS TREKKEN ZICH TERUG

Onze voortdurende boodschap dat diepzeemijnbouw de biodiversiteit ernstig bedreigt én niet nodig is, spreekt ook investeerders aan. We verstoorden onder meer conferenties van diepzeemijnbouwbedrijven voor afnemers en investeerders in het VK, de VS en Zwitserland. Het effect is zichtbaar: zo liet de Deense scheepvaartmultinational Maersk begin mei 2023 weten al zijn TMC-aandelen te verkopen en besloten tien financiële instellingen niet in diepzeemijnbouw te investeren; Nederlandse banken als Triodos Bank en ASN Bank steunen de oproep tot een moratorium. Ook de grote Zwitserse herverzekeraar Swiss Re besloot onlangs geen diepzeemijnbouwprojecten te steunen.

WE GAAN ER TEGENAAN

Ondanks de groeiende protestbeweging gaat TMC gewoon door. Het Canadese bedrijf wil in 2024 een vergunning aanvragen bij de ISA en al eind 2025 zijn verwoestende machines in de diepzee aan het werk zetten. Dit maakt duidelijk hoe reëel de dreiging nog altijd is. Daarom gaan we komend jaar nog intensiever campagne voeren. Zodat voldoende ISA-lidstaten in juli 2025 vóór een moratorium stemmen. We hebben een tweederdemeerderheid nodig. Dat zijn 57 landen en daarvan staan er al 24 aan onze kant!

Greenpeace gaat dan ook door met het beïnvloeden van regeringen wereldwijd. Ook – en juist – hier in Nederland; ons land heeft in 2025 een zetel in de invloedrijke ISA-raad. Denk niet dat dit met de verkiezingsruk naar rechts een verloren zaak is. In juli steunde de BBB bijvoorbeeld een motie van de Partij voor de Dieren die opriep tot een moratorium op diepzeemijnbouw. De visserijsector, een belangrijke BBB-achterban, is namelijk mordicus tegen deze nieuwe industrie, omdat visstanden de dupe worden van de vervuiling. Zo sprak 32% van de wereldwijde tonijnindustrie zich uit voor een

voorzorgspauze op diepzeemijnbouw.

De maritieme sector in Nederland is een drijvende kracht achter de technologie voor diepzeemijnbouw. Zij oefent grote druk uit op de overheid om deze industrie te steunen. Zo is het Nederlandse Allseas grootaandeelhouder van TMC én bouwde het voor TMC het eerste diepzeemijnbouwschip ter wereld, de Hidden Gem.

DOE MEE

U zult onze campagne voor bescherming van de diepzee regelmatig tegenkomen de komende maanden, zowel op (sociale) media als op straat. Om deze grote campagne te kunnen voeren, hebben we uw steun heel hard nodig. Als donateur, omdat onze acties en onderzoek op zee veel geld kosten, maar ook als ondersteuner van onze petitie. Zo maken we duidelijk dat heel veel Nederlanders willen dat de regering het diepzeeleven beschermt. Greenpeace wil in Nederland én wereldwijd een krachtige beweging opbouwen van oceanenbeschermers die zich actief tegen deze natuurvernietiging keren.

Doet u mee? ■

GREENPEACE
OP JAMAICA

Voorafgaand aan de ISA-vergadering voerde Greenpeace wereldwijd actie.

De Arctic Sunrise bracht Pacifische vertegenwoordigers naar Jamaica, waar we onze ISA-waarnemersstatus gebruikten om hen aan het woord te laten. Zij spraken de vergadering toe en overhandigden een petitie van 56 inheemse organisaties. Een belangrijk resultaat is dat het Pacifisch cultureel erfgoed nu onderdeel is van de onderhandelingen én een belangrijk thema zal zijn tijdens de Oceanenconferentie in 2025.

Help mee de diepzee te beschermen. SMS OCEAAN naar 7640 en maak een donatie over.

Veel dank!

© Marie Jacquemin / Greenpeace

HOOP NA DUBAI

Jonge klimaatactivisten leiden een protest tegen fossiele brandstoffen tijdens de klimaatop in Dubai in in december 2023.

Daverend applaus in de plenaire zaal, aan het eind van de VN-klimaatop in Dubai in december. Ik zat achterin en vroeg me af: wat betekent dit applaus? Kunnen we hoopvol zijn met dit resultaat?

DOOR MAARTEN DE ZEEUW

Al 28 jaar onderhandelen wereldleiders over het klimaat. En nu, in december 2023, zijn ze voor het eerst overeengekomen dat landen stapsgewijs stoppen met fossiele brandstoffen. Een afspraak die de fossiele industrie decennialang heeft tegengehouden. Dit is een kantelpunt - een duidelijk signaal dat het tijdperk van

kolen, olie en gas ten einde komt. Zoals mijn collega Shady Khalil van Greenpeace Midden-Oosten en Noord-Afrika zei in zijn toespraak tot de algemene vergadering: 'Een rechtvaardig einde van fossiele brandstoffen is de test voor succes van de conferentie.'

De olifant in de kamer - de fossiele

industrie - benoemen, was jarenlang het doel van Greenpeace bij de klimaatop. We praatten met onderhandelaars en regeringsleiders. Vastberaden actievoerders bezetten boorplatforms, blokkeerden raffinaderijen en fietsten rondom privéjets. Wat zou er gebeurd zijn als we dat niet hadden gedaan en stil waren

” Zonder de klimaatbeweging zou er geen akkoord zijn gesloten over fossiele brandstoffen.

gebleven? Ik durf te zeggen dat er zonder de klimaatbeweging geen akkoord zou zijn gesloten over fossiele brandstoffen in Dubai.

ZWAKKE PLEK

In de aanloop tot en tijdens de top werd de druk op tegenstribbelende olielanden als de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) en Saoedi-Arabië zo groot, dat ze wel overstag moesten gaan. Ondanks het leger pr-adviseurs dat was ingehuurd door de voorzitter van de top (en hoofd van VAE's staatsoliebedrijf). Mijn collega's uit de regio en andere klimaatactivisten wisten deze zwakke plek effectief te gebruiken in hun lobbywerk. Ook Saoedi-Arabië durfde uiteindelijk het akkoord niet te blokkeren uit angst voor negatieve publiciteit als de top een flop zou worden. Dat vertrouwde iemand die op hoog niveau met de Saoedi's onderhandelde me toe.

Kort nadat met de klap van de voorzittershamer het akkoord gesloten was, nam de hoofdonderhandelaar van de Alliantie van Kleine Eilandstaten het woord. 'Het lijkt erop dat u het besluit hebt afgehamerd en dat de kleine eilandstaten niet in de zaal aanwezig waren. Er is een stap vooruit gezet, terwijl we exponentiële verandering nodig hebben', concludeerde zij. Opnieuw klonk een daverend applaus. Maar dit keer om de stilte, de angst en de pijn te doorbreken. Want de aanwezigen beseften: kwetsbare eilanden kunnen niet overleven met de afspraken van Dubai.

NIET WATERDICHT

Helaas, we moeten ook concluderen dat na 'Dubai' de klimaatcrisis nog lang niet

is opgelost. Er zit een groot gat tussen wat landen doen en wat nodig is om het doel van minder dan 1,5 graad opwarming te halen - zoals ze in 2015 afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs. Ook is het akkoord niet waterdicht. Er is ruimte voor schijnoplossingen, zoals doorgaan met het gebruik van gas als zogenoemde 'transitiebrandstof' en het dumpen van CO2 onder de grond.

Maar het resultaat is meer dan ik begin vorig jaar had durven hopen, met de toenemende polarisatie tussen landen. Volgens onderzoekers kunnen de nieuwe afspraken het gat tussen het huidige beleid en het 'Parijs'-doel voor twee derde dichten. In theorie, want nu moeten de ondertekenaars de gemaakte afspraken niet aan hun laars lappen, maar uitvoeren.

KRACHT EN ENERGIE VAN MENSEN

Mijn hoopvolste moment in Dubai was toen ik met klimaatactivisten uit de hele wereld meeliep tijdens een demonstratie in het conferentiecentrum. Je voelde de kracht en energie van mensen die de handen ineen slaan. Dat is wat nodig is voor klimaatrechtvaardigheid.

Ik geloof niet dat regeringen nu zomaar het Dubai-akkoord gaan uitvoeren. Maar ik heb wel de hoop dat wij onze regeringsleiders aan hun woorden gaan houden. Nieuwe boringen naar olie? Klimaatactivisten zullen daar met de Dubai-afspraken in de hand voor gaan liggen. Of het recht zal spreken - zoals de Noorse rechtbank in januari een stokje stak voor nieuwe olieboringen.

HOOP VRAAGT OM ACTIE

Hoop is niet een mooi woord op

MAARTEN DE ZEEUW

Campaigner
Klimaat & energie
redactie@greenpeace.nl

papier. Hoop komt uit actie. Of zoals de Amerikaanse schrijfster Rebecca Solnit schreef: 'Hoop betekent alleen maar dat een andere wereld mogelijk is, geen belofte, niks gegarandeerd. Hoop vraagt om actie; actie is onmogelijk zonder hoop.'

Zo vertrok ik terug naar huis. En mijn collega's naar hun hoofdsteden, om daar de regering aan haar woord te houden. In Nederland verwerkte ik de uitkomsten van Dubai in onze dagvaarding aan de staat, waarin we samen met inwoners van Bonaire een snellere CO2-reductie eisen (zie pagina 4). Ruim 24.000 mensen steunen deze klimaatzaak al.

Wat de nieuwe regering in Nederland ook wordt, zo dwingen we samen met u verandering af. En kunnen we straks ook applaudisseren. Niet uit opluchting, dat er tenminste 'iets' overeengekomen is. Niet om de angstige stilte te doorbreken. Maar uit trots - dat we samen onze regering aan haar afspraken hebben gehouden. ■

IN MEMORIAM:
SUSI NEWBORN
(1950-2023)

Susi Newborn op de *Rainbow Warrior* tijdens een actie in 1978 tegen de IJslandse walvisjacht.

Susi Newborn was schrijver, moeder, grootmoeder en filmmaker, maar deze in Londen geboren Argentijnse zal vooral de geschiedenis ingaan als een van de grondleggers van Greenpeace. Als jonge vredesactivist zamelde ze geld in voor ons eerste schip, de *Rainbow Warrior*, en schilderde samen met andere Greenpeace-iconen een regenboog en een witte duif op de boeg.

Newborn voer met de *Rainbow Warrior* mee tijdens de eerste missies naar het noordpoolgebied om het doodknuppelen van jonge zeehondjes

te stoppen. Ze riskeerde lijf en leden tussen de harpoenen van walvisjagers.

Susi Newborn stond haar hele leven op voor vrede, rechtvaardigheid en het beschermen van de natuur. In haar autobiografie *A Bonfire in My Mouth* inspireert ze anderen om haar pad te volgen. Newborn overleed op oudejaarsavond op het eiland Waiheke, Nieuw Zeeland, waar ze na veel omzwervingen met haar man en kinderen haar thuishaven had gevonden.

STREEP DOOR OLIE- EN GASVELDEN

Greenpeace en Young Friends of the Earth klaagden de Noorse staat aan voor het toestaan van drie omstreden olie- en gasprojecten op zee. De rechtbank is het op alle punten met ons eens: de productie moet nu stoppen! Dankzij de uitspraak blijven miljoenen vaten olie in de zeebodem zitten.

REDDINGSBOEI NAAR KLIMAAT

In de VS stopt de regering-Biden de goedkeuring van alle nieuwe LNG-exportterminals. Een enorme overwinning voor gemeenschappen aan de Amerikaanse zuidkust die met Greenpeace in actie kwamen. Alle voorgestelde projecten zouden leiden tot 3,2 miljard ton broeikasgassen per jaar, evenveel als de totale jaarlijkse EU-uitstoot.

Luistertip

Heeft u nood aan een positief verhaal? Of bent u gewoon nieuwsgierig naar straffe verhalen? Laat u inspireren door Greenpeace België en luister naar de Vlaamstalige podcast *Hope in Action*.

15,5

graden Celsius noteerde De Bilt op 15 februari. Op de warmste 15 februari ooit gemeten spraken weerkundigen van de eerste lentedag van dit jaar.

PALAU RATIFICEERT OCEANENVERDRAG

Palau was Chili **nét voor**: de Pacifische eilandstaat ratificeerde eind januari als eerste het VN-Oceanenverdrag. Daarmee bevestigt Palau zijn status als voorvechter van bescherming van de oceanen: het land verzet zich ook tegen diepzeemijnbouw. Ratificatie (meestal: goedkeuring door het parlement) door 60 landen is nodig voordat het verdrag in werking treedt.

Het immense oerbos is het thuishonk van de Europese bizon.

POLEN KAPT MINDER BOS

Met het adembenemende woud van Białowieża als decor beloofde de Poolse minister van Klimaat en Milieu begin dit jaar ‘de kettingzaag uit de Poolse bossen te halen’. Nog geen maand na haar aantreden zegt Paulina Hennig-Kloska de houtkap te beperken in tien waardevolle bosgebieden van het land.

De regering heeft in haar regeerakkoord toegezegd 20% van de bossen te beschermen,

nadat Greenpeace hiervoor samen met u en andere bosliefhebbers jarenlang actievoerde. Hoewel de nieuwe maatregelen een schamele 1,5% van de staatsbossen betreffen, breekt de zon nu voorzichtig door.

Het Białowieża-woud behoort om klinkende redenen tot het Werelderfgoed van UNESCO: het gaat tot 10.000 jaar terug en is een van de laatst overgebleven delen van het immense oerbos dat

zich ooit over de Europese vlakte uitstrekte. Białowieża is het thuishonk van de Europese bizon, grijze wolf, lynx en van duizenden planten, schimmels en korstmossen die veelal elders zijn uitgestorven. Voor onderzoekers is dit oerbos een levend museum: hoe werken natuurlijke processen? Ook is het een soort openluchtlaboratorium, waarin we kunnen leren hoe de natuur ons kan helpen om klimaat- en

biodiversiteitscrises te bezweren.

GEEN GELDMACHINE

Slechts een zesde van het Poolse deel van Białowieża is beschermd als nationaal park. De rest valt onder het Poolse staatsbosbeheer, dat de bossen als een geldmachine ziet: jaarlijks strijkt ze door boskap miljarden op. Met uw steun blijft Greenpeace zich inzetten voor de permanente bescherming van deze unieke bossen.

Het meest gevraagde cadeau van Nederland.

Vaak is het antwoord op de vraag naar cadeauwensen: 'Ik heb eigenlijk niks nodig'. Herkent u dit? Dan hebben we goed nieuws! Greenpeace heeft NIKS op voorraad.

NIKS is een donatie aan Greenpeace die u al vanaf €10 cadeau kunt doen. Of zet NIKS op uw eigen verlanglijstje. Leuker dan een paar

sokken en beter dan een wegwerpartikel. Met dit cadeau zorgt u ervoor dat bossen blijven bloeien en oceanen blijven bruisen van leven.

NIKS is een wit pasje van groeipapier. Wie de pas onder een laagje aarde legt, krijgt er een vrolijke bloemenmix voor terug. De lente is hier!

act.gp/niks

© Lente 2024 Greenpeace Magazine
Stichting Greenpeace Nederland
Greenpeace Magazine verschijnt
3 keer per jaar.

Kom ook in actie met Greenpeace
via greenpeace.nl/acties

ISSN: 0166-4506

Postadres:
Postbus 3946, 1001 AS Amsterdam

Bezoekadres:
NDSM-Plein 32, 1033 WB, Amsterdam

Voor administratieve vragen:
Supporter care: 0800 422 33 44 (gratis)
of greenpeace.nl/contact
Rekeningnummer:
NL89 TRIO 0338 8885 00

Opmerkingen en suggesties over de inhoud
van Greenpeace Magazine kunt u sturen naar
redactie@greenpeace.nl

Redactie: Fedde Wiersma (hoofdredactie),
Jacqueline Schuiling, Angèle Mann,
Nellie Werner
Eindredactie: Jacqueline Schuiling

Art direction en vormgeving:
Jeen Berting
Drukwerkcoördinatie:
Yuri Gunther Moor

Volg Greenpeace op greenpeace.nl
X: @GreenpeaceNL
Facebook: Greenpeace Nederland
Instagram: @greenpeacenl

Greenpeace Magazine is gedrukt
op 100% hergebruikt en chloorvrij
gebleekt papier.

GREENPEACE